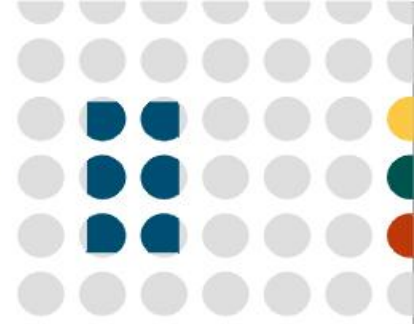




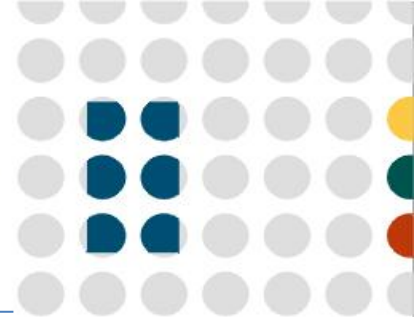
2015 metai – tinkamiausias laikas įstoti į euro zoną

Finansų ministras Rimantas Šadžius

Vilnius, 2014 m. sausio 14 d.

Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA



Euras ir euro zona:

- 1991 01 01 euras įvestas atsiskaitymams negrynaisiais pinigais 11 šalių.
- Nuo 2002 01 01 cirkuliuoja gryniesi eurai.
- Į euro zoną vėliau įstojo 7 naujos šalys: Graikija (2001), Slovėnija (2007), Malta ir Kipras (2008), Slovakija (2009), Estija (2011), Latvija (2014).
- Eurą kaip atsiskaitymo priemonę taip pat naudoja Andora, Monakas, Vatikanas, San Marinas, Kosovas, Juodkalnija.
- Šiuo metu euro zonos valstybėse viso gyvena 334 milijonai gyventojų.
- Tarptautiniuose atsiskaitymuose euras yra antroji pagal reikšmę pasaulinė rezervinė valiuta (po dolerio).

Teisinis euro įsivedimo pagrindas

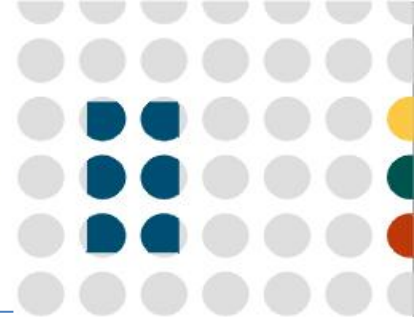
FINANSŲ MINISTERIJA

Euro įsivedimas - viena iš stojimo į ES sutarties sąlygų

- Euro įsivedimas yra viena iš Stojimo į Europos Sąjungą sutarties sąlygų, kuriai 2003 m. referendume vieningai pritarė Lietuvos gyventojai;
- Euro įsivedimas – tai įsipareigojimas, numatytas Stojimo į ES sutartyje (*Sutarties priedo 4 str.: „Nuo įstojimo dienos kiekviena naujoji valstybė narė dalyvauja Ekonominėje ir pinigų sąjungoje (EPS) kaip valstybė narė, kuriai taikoma leidžianti nukrypti nuostata.“*);
- Dalyvavimas EPS neįsivedus euro yra nukrypti leidžianti išimtis, kuri panaikinama tuomet, kai padaroma išvada, kad šalis atitinka konvergencijos kriterijus (*Sutarties 140 str.*);
- Panaikinus išlygą šalis privalo nacionalinę valiutą pakeisti euru.

Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA

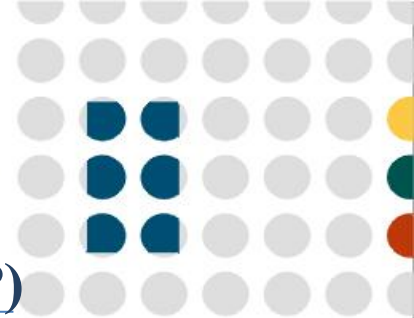


Mastrichto kriterijai:

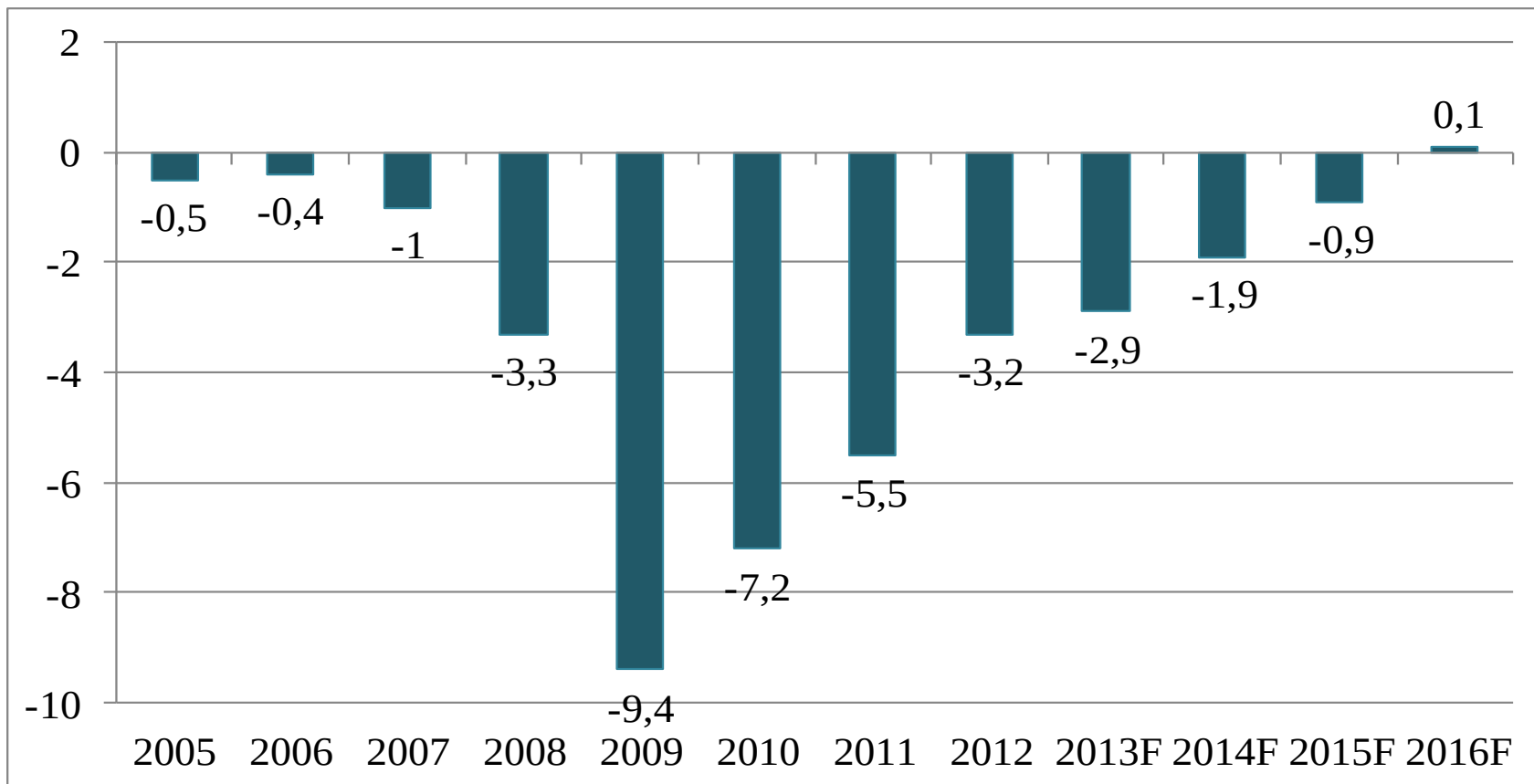
- Infliacija negali daugiau kaip 1,5 procentinio punkto viršyti trijų ES valstybių narių, kuriose infliacijos lygis yra žemiausias, infliacijos vidurkio;
- Bendrojo šalies biudžeto deficitas negali viršyti 3 proc. BVP;
- Valstybės skola turi būti ne didesnė kaip 60 proc. BVP;
- Ilgalaikės palūkanų normos negali būti didesnės už trijų ES valstybių narių, kuriose infliacijos lygis yra žemiausias, praėjusių metų ilgalaikių palūkanų normų vidurkį daugiau kaip 2 procentiniais punktais;
- Valstybė narė mažiausiai dvejus metus privalo dalyvauti antrajame valiutų kurso mechanizme (VKM II). Valstybės narės, dalyvaujančios VKM II, nacionalinė valiuta turi neviršyti nustatytų svyravimo euro atžvilgiu ribų (± 15 proc.);
- Nacionaliniai teisės aktai turi būti suderinti su Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) ir Europos Centrinio Banko (ECB) statutu.

Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA

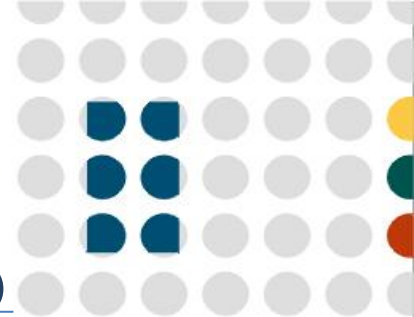


2005-2016 m. Viešųjų finansų deficitų dinamika (proc. BVP)

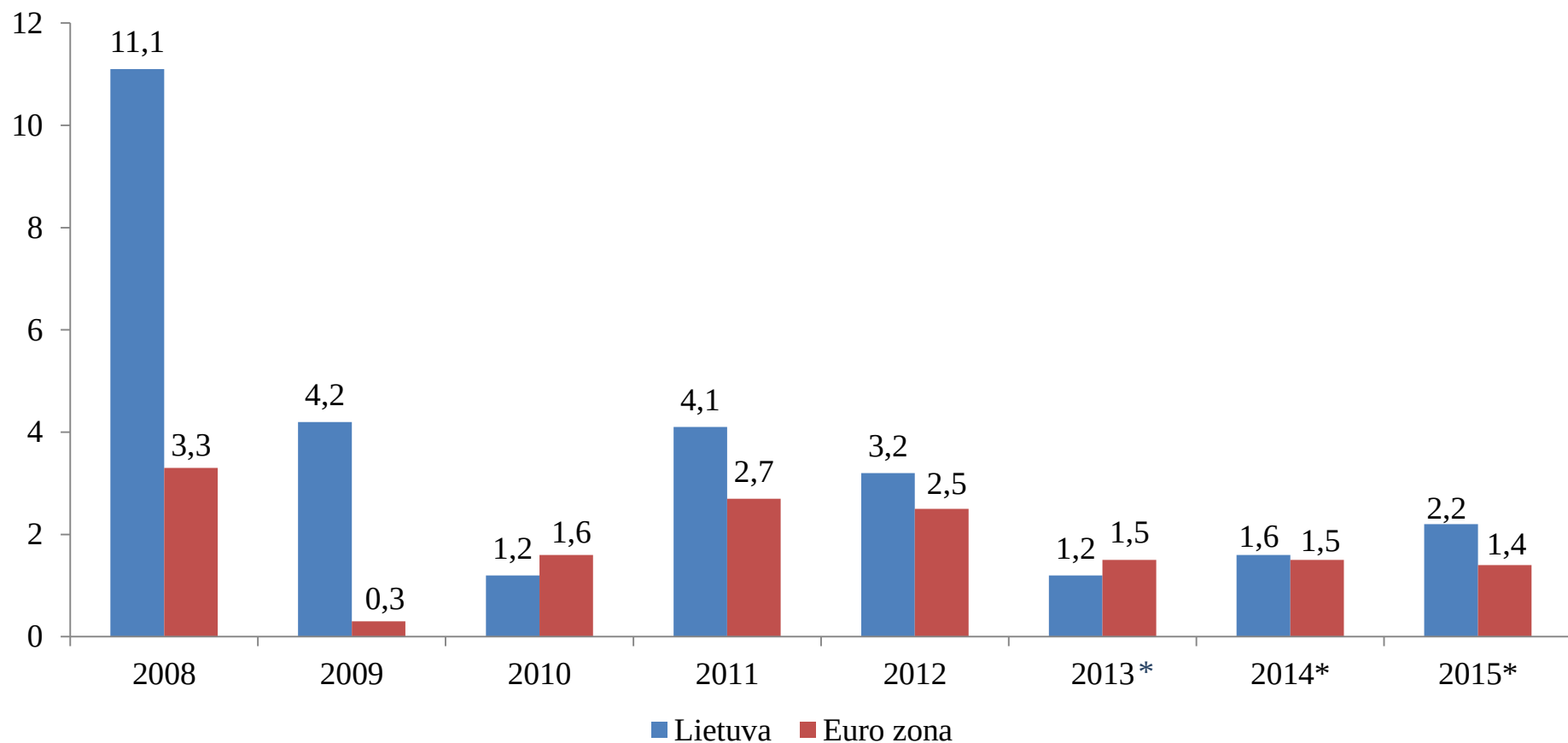


Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA



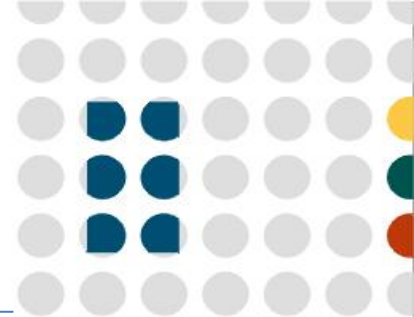
2008-2015 m. Vidutinės metinės infliacijos dinamika (proc.)



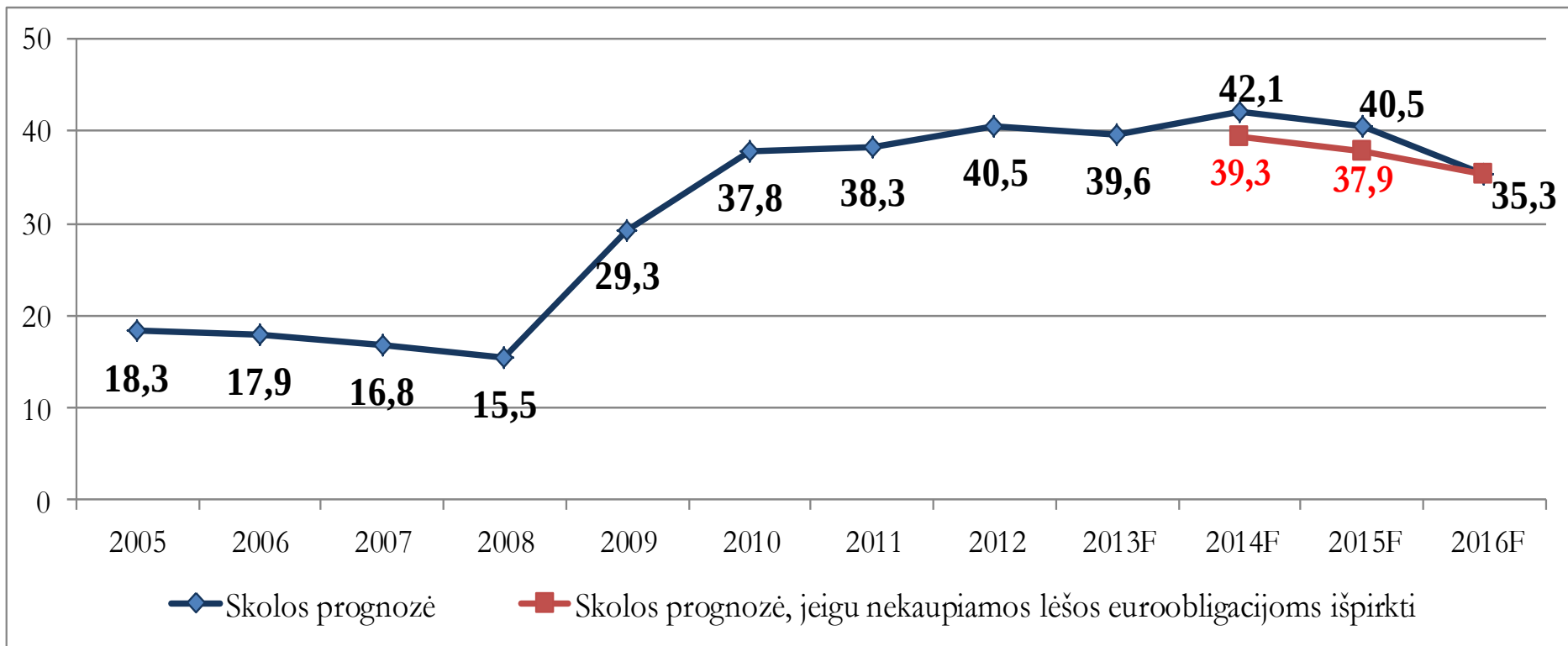
Eurostato duomenys, Europos Komisijos ir Finansų ministerijos prognozės (*)

Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA



2005-2016 m. Valstybės skola (proc. BVP)



2014/2015 m. numatoma iš anksto sukaupti lėšų didelėms euroobligacijų emisijoms išpirkti.

Ekonominės euro įvedimo prielaidos ir sąlygos

FINANSŲ MINISTERIJA



Lietuvos atitikimas Maastrichto kriterijams gruodžio mėn.

Kriterijus	Lietuva	Konvergencijos kriterijaus kontrolinis dydis
Kainų stabilumo	1,2 proc.	1,8 proc.*
Valstybės finansų padėties tvarumo: valdžios sektoriaus deficitas (2012 m.) planuojamas deficitas (2013 m.) valdžios sektoriaus skola (2012 m.) planuojama skola (2013 m.)	3,2 proc. 2,9 proc. 40,5 proc. 39,7 proc	3,0 proc. 60,0 proc.
Valiutos kurso stabilumo	3,4528 Lt	3,4528 Lt ± 15 proc.
Ilgalaikių palūkanų normos	3,83 proc.	4,98/5,92/5,99 proc.**

*Atrinktos šalys: Latvija (0,0 proc.), Švedija/Portugalija/Kipras/Bulgarija (0,4 proc.).

**Atrinktos šalys: Latvija (3,35 proc.) ir Švedija (2,12 proc.) Portugalija (6,3 proc.), Kipras (6,5 proc.), Bulgarija (3,47 proc.) nes jų kainų lygis yra vienodas. Atitinkamai nuo pasirinkto šalių derinio, ilgalaikių palūkanų konvergencijos rodiklis svyruotų nuo 4,98 proc. (LV,SE,BG) iki 5,99 proc. (LV,SE,CY), tačiau, kad ir koks valstybių derinys būtų pasirinktas, Lietuva vykdo šį kriterijų.

Euro neįvedimo pasekmės

FINANSŲ MINISTERIJA

Jeigu neįsivestume euro 2015 metais:

➤ Ekonominės pasekmės:

- Užsienio investuotojams Lietuva taptų mažiau patraukli nei Estija ir Latvija;
- Išliktų ir galimai išaugtų valiutos kurso (lito devalvavimo) rizika;
- Blogėtų valstybės ir privačių subjektų skolinimosi reitingai, didėtų paskolų palūkanos, skolinimosi kaštai, rizikos priedai;
- Toliau mokėtume litų ir eurų keitimo kainą;
- Gali lėtėti šalies ūkio plėtra, blogėtų tarptautinės prekybos galimybės, ypač su euro zona.

➤ Socialinės pasekmės:

- Nedidėjant eksportui ir investicijoms, gali išaugti nedarbas;
- Brangstant skolinimuisi, mažėtų galimybės didinti socialines išmokas, pensijas ir atlyginimus;
- Kristų visuomenės ir verslo pasitikėjimas valstybe, jos institucijomis ir vykdoma politika; pasunkėtų socialinis dialogas.

➤ Politinės pasekmės:

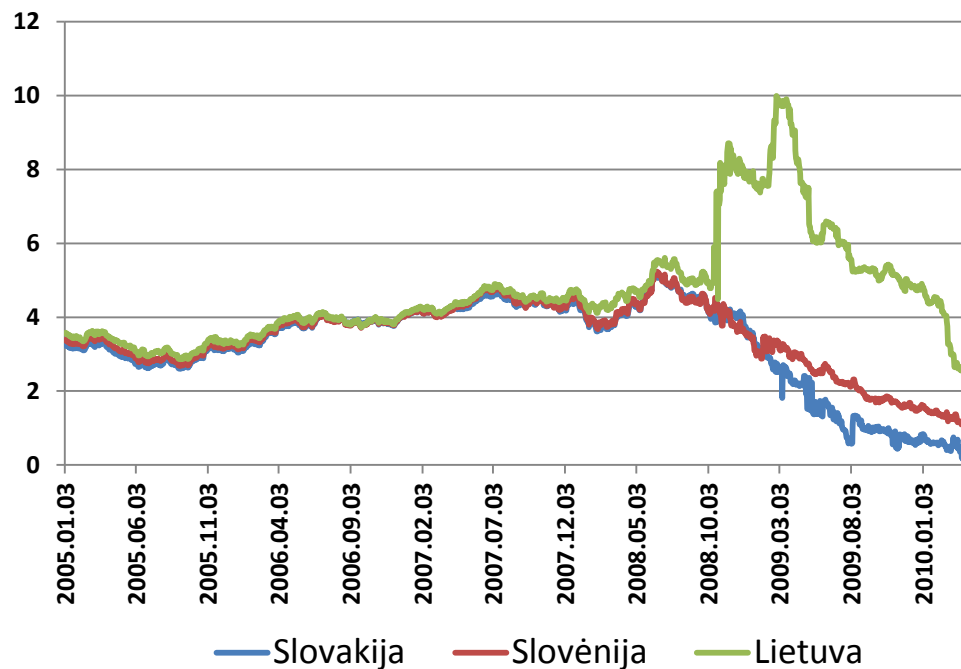
- Kiltų grėsmė šalies reputacijai, autoritetui Europos Sąjungoje ir tarptautiniu mastu;
- Kristų užsienio partnerių pasitikėjimas Lietuva kaip patikima valstybe;
- Ištikus krizei, menkesnės galimybės Lietuvai pasinaudoti ES pagalbos mechanizmais.

Euro įvedimo įtaka skolinimosi palūkanoms

FINANSŲ MINISTERIJA

Naujųjų Euro zonos šalių-narių ir Lietuvos palūkanos reikšmingai divergavo prasidėjus finansų krizei

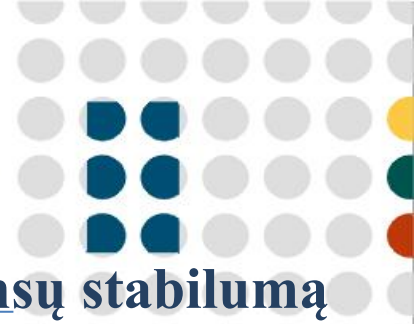
Naujųjų euro zonos šalių-narių ir Lietuvos panašios trukmės euroobligacijų pelningumai antrinėje rinkoje 2005-2010 m., proc.*



* Slovėnija įsivedė eurą nuo 2007 sausio 1 d., Slovakija - nuo 2009 sausio 1 d. Lyginami šių euroobligacijų pelningumai: Lietuvos emisijos, išpirktos 2012 m., Slovėnijos emisijos, išpirktos 2011 m., Slovakijos emisijos, išpirktos 2010 m.

Su euro įvedimu susiję išipareigojimai

FINANSŲ MINISTERIJA

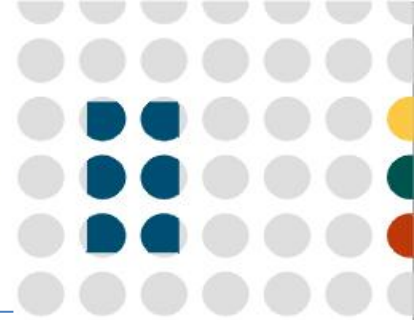


Europos stabilumo mechanizmas (ESM) - investicija į finansų stabilumą

- ESM įstatinis kapitalas – 700 mlrd. eurų, iš kurių 80 mlrd. yra euro zonos valstybių narių įmokėtas kapitalas;
- ESM numatyta įvairių Finansinės paramos priemonių - ESM gali savo nariams:
 - *teikti paskolas;*
 - *teikti prevencinę finansinę paramą;*
 - *pirkti paramą gaunančių valstybių narių obligacijas pirminėse bei antrinėse rinkose;*
 - *teikti paskolas finansų įstaigų rekapitalizavimui.*
- Iki šiol iš ESM išmokėta 45,9 mlrd. EUR:
 - ***Ispanijai*** išmokėta bankų rekapitalizavimui - 41,3 mlrd. eurų (***paskola***). 2014 m. metų sausio pabaigoje tikimasi užbaigti Ispanijos bankams skirtą pagalbos programą;
 - ***Kiprui*** išmokėta - 4,6 mlrd. eurų finansinė parama (***paskola***).

Su euro įvedimu susiję įsipareigojimai

FINANSŲ MINISTERIJA



Mokėjimai į ESM

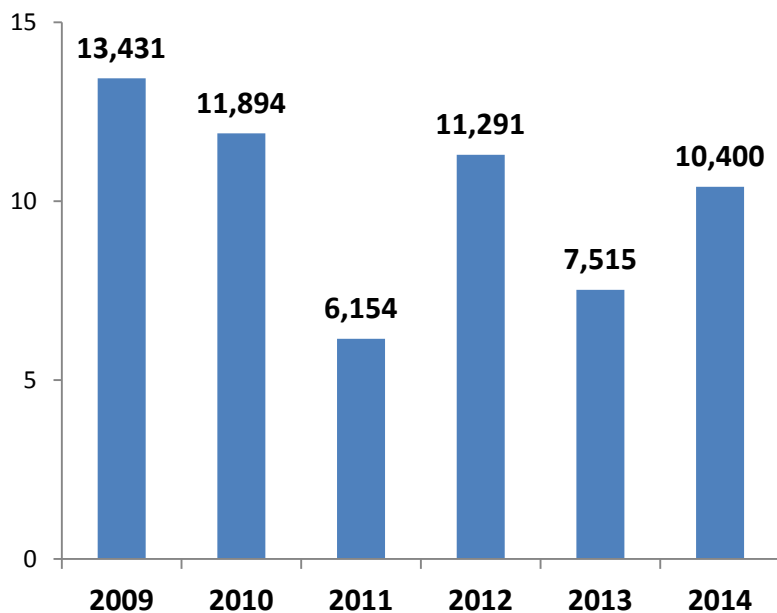
- Į ESM mokama - pagal valstybės ekonomikos pajėgumus;
- Lietuvai į ESM reikėtų **įmokėti apie 316 mln. Eurų** - pervedimai būtų išdėstyti per 5 metus maždaug po 63,2 mln. eurų;
- Kiti Lietuvos įsipareigojimai (apie 2,45 mlrd. eurų) **būtų garantiniai**, t. y. įsipareigojimai iki pareikalavimo. Jų prireiktų tik itin mažai tikėtiniu atveju - jeigu labai gili krizė apimtų iškart keletą euro zonos valstybių;
- Lietuva, tapusi euro zonos nare, prireikus, turėtų galimybę naudotis šiuo šaltiniu;
- Įmoka į ESM kapitalą taip pat reikštų, kad Lietuva įgyja teisę į proporcingą pelno dalį.

Euro įvedimo įtaka skolinimosi palūkanoms

Vyriausybės skolinimosi apimtys

FINANSŲ MINISTERIJA

Vyriausybės skolinimosi poreikis 2009-2014 metais,
mlrd. litų



* Slovėnija įsivedė eurą nuo 2007 sausio 1 d., Slovakija - nuo 2009 sausio 1 d. Lyginami šių euroobligacijų pelningumai: Lietuvos emisijos, išpirktos 2012 m., Slovėnijos emisijos, išpirktos 2011 m., Slovakijos emisijos, išpirktos 2010 m.

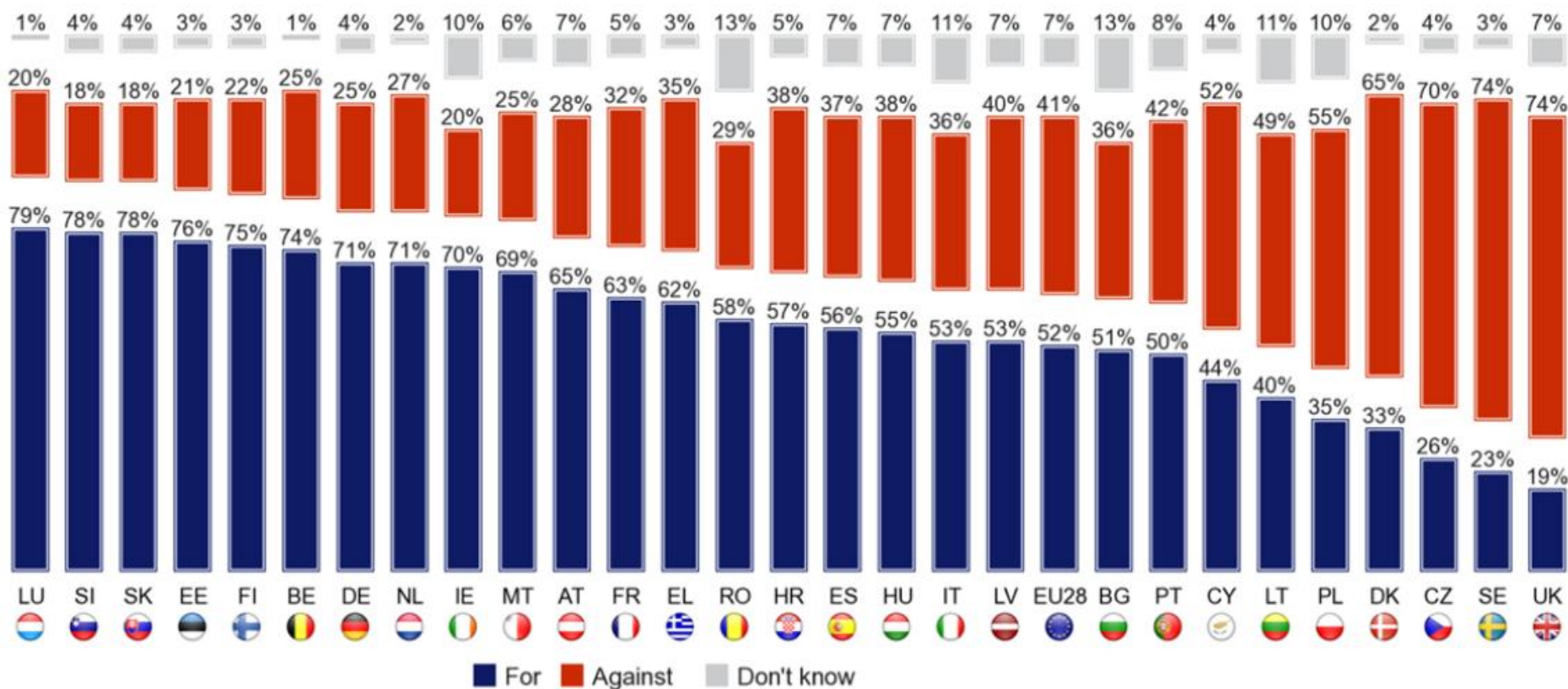
Gyventojų apklausa

FINANSŲ MINISTERIJA

Eurą, kaip vieningą Europos valiutą:

Lietuva: 40 proc. palaiko (nepakito), 49 proc. nepalaiko (-3 proc.);

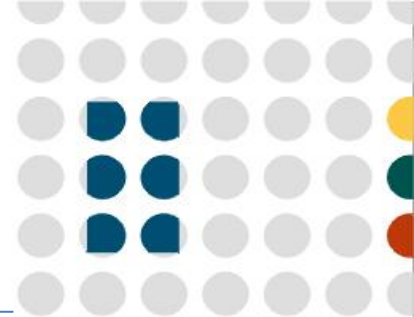
Latvija: 53 proc. palaiko (+10 proc.), 38 proc. nepalaiko (-11 proc.)



2013 m. lapkričio „Eurobarometro“ duomenys, palyginimas – su 2013 m. balandį atliktu tyrimu

Gyventojų apklausa

FINANSŲ MINISTERIJA



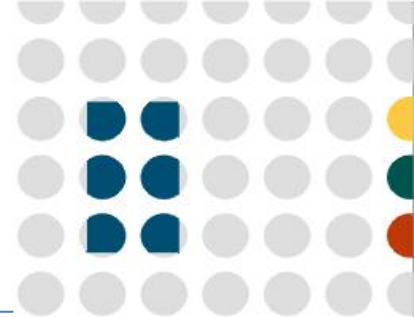
Kas aktualu Lietuvos piliečiams:

- Apklaustiesiems svarbiausias atrodo kainų dviem valiutomis rodymas parduotuvėse (80 procentų) ir komunalinių paslaugų sąskaitose (70 procentų) bei reklama per televiziją (70 procentų).
- **Didžiausi nuogastavimai:**
 - galimi piktnaudžiavimai ir bandymai manipuluoti kainomis pasinaudojant euro įvedimu (75 proc. apklaustųjų);
 - euro įvedimas gali paskatinti kainų kilimą (78 proc.);
 - įvedus eurą, Lietuva praras didelę dalį tautinio identiteto (55 proc.);
 - euras sukels daug nepatogumų (48 proc.).

2013 m. balandžio „Eurobarometro“ duomenys

Pasirengimas euro įvedimui 2015 m.

FINANSŲ MINISTERIJA

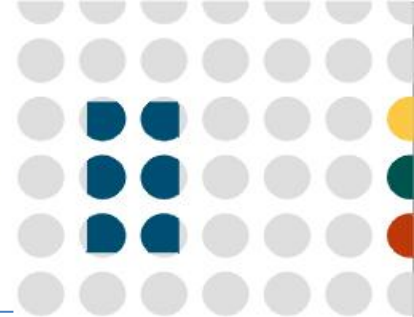


Teisinė bazė (I):

- Pagrindinis euro įvedimo teisės aktas, kurio projektas 2014-01-15 patvirtintas Vyriausybės ir pateiktas Seimui - **Euro įvedimo įstatymas**;
- Seimui pateikti **keturi įstatymų pakeitimo projektai**, kuriuos patvirtinus būtų baigtas teisinis suderinamumas su ES teisės aktais:
 - *Du Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo pakeitimo įstatymų projektai;*
 - *Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas;*
 - *Lietuvos Respublikos Įstatymo „Dėl sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 136 straipsnio, kiek tai susiję su stabilumo mechanizmu, taikytinu valstybėms narėms, kurių valiuta yra euras (euro), pakeitimo, priimto 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimu 2011/199/ES, ratifikavimo“ pakeitimo įstatymo projektas*

Pasirengimas euro įvedimui 2015 m.

FINANSŲ MINISTERIJA



Teisinė bazė (II):

- Euro įvedimas numatytas tarp neatidėliotinų šios Vyriausybės programos prioritetų;
- Vyriausybė patvirtino **4 nutarimus**, kurie leis sklandžiai įvesti eurą Lietuvoje:
 - *Dėl pasirengimo euro įvedimui Lietuvos Respublikoje veiksmų koordinavimo (2013-02-27);*
 - *Nacionalinio euro įvedimo planas (2013-06-26);*
 - *Nacionalinio euro įvedimo plano įgyvendinimo priemonių planas (2013-12-04);*
 - *Lietuvos visuomenės informavimo apie euro įvedimą ir komunikacijos strategija (2013-06-26).*

Pasirengimas euro įvedimui 2015 m.

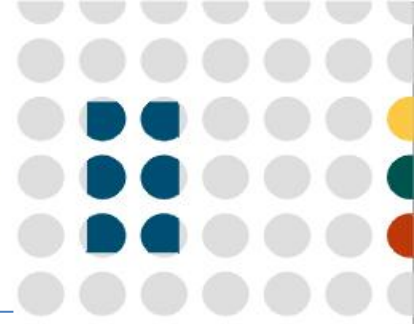
FINANSŲ MINISTERIJA

Dėmesys vartotojų apsaugai ir informavimui

- Sukurta euro įvedimo valdymo struktūra, nustatyti institucijų darbai ir atsakomybė;
- Įvertintos rizikos ir grėsmės piliečių saugumui, numatytos prevencinės priemonės;
- Pasirengta valstybės institucijų IT pokyčiams;
- Sudėlioti gyventojų ir verslo informavimo akcentai;
- Diskutuojama su verslu, stiprinama vartotojų apsauga.

Pasirengimas euro įvedimui 2015 m.

FINANSŲ MINISTERIJA



Užkertamas kelias kainų manipuliacijai

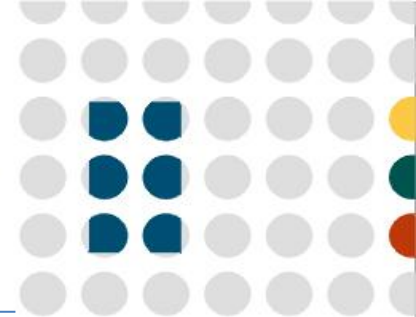
- Privalomas kainų eurai ir litais skelbimas;
- Aktyvi kainų stebėseną ir reagavimas į pažeidimus;
- Griežta prekių ir paslaugų kainų perskaičiavimo kontrolė;
- Visuomenės įsitraukimas į kainų kontrolę;
- Spartus galimų pažeidimų tyrimas ir sankcijų taikymas;
- Pažeidėjų viešinimas;
- Geros verslo praktikos kodekso įgyvendinimas.

Pasirengimas euro įvedimui 2015 m.

FINANSŲ MINISTERIJA

Perskaičiavimas - gyventojų naudai

- Ir kainos, ir pensijos, ir darbo užmokestis bus konvertuojami tuo kursu, kurį nustatys ECOFIN taryba.
- Atlyginimų, pensijų, pašalpų dydžiai litais bus perskaičiuojami į eurus **apvalinant gyventojo naudai** (*Euro įvedimo įstatymo projektas*).
- Euro įvedimas nebus pretekstas didinti mokesčius, rinkliavas, baudas.



Euro įvedimo įtaka kainoms

FINANSŲ MINISTERIJA

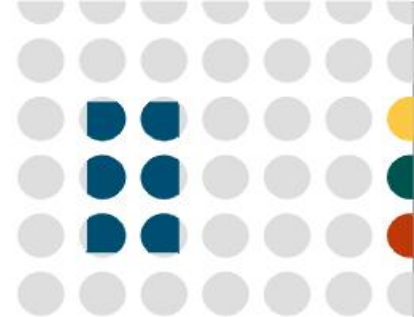
Kainos keičiasi ir neturint euro

Vartojimo prekių ir paslaugų klasės*	Kainų padidėjimas, sumažėjimas (–), proc.
Elektros energija	9,4
Tabako gaminiai	5,0
Pienas ir jo produktai, sūris, kiaušiniai	3,9
Duona ir grūdų produktai	2,9
Restoranai, kavinės ir panašios įstaigos	2,7
Apgyvendinimo paslaugos	7,8
Šilumos energija	–9,6
Telefonų ir telefaksų įrenginiai ir paslaugos	–6,4
Degalai ir tepalai	–2,9
Kava, arbatžolės, kakava	–11,7
Avalynė	–3,8
Dujos	–4,1

Dėl euro įvedimo infliacija galėtų padidėti 0,2-0,3 proc. punkto.**

* - 2013 m. gruodis palyginti su 2012 m. gruodžiu – Lietuvos statistikos departamento duomenys

** - Lietuvos banko skaičiavimais



Ačiū už dēmesī!